

**192 . Racu | Comuna: Racu | Județ: Harghita | Punct: Cetatea
Pogányvár/Păgânilor | Anul: 2021**

Anul: 2021

Cod RAN: 85662.02

Perioade: Protoistorie, Evul Mediu

Epoci: La Tène târziu, Epoca medievală mijlocie

Tipuri sit: amenajare/construcție

Autori: István Botár, József Puskás

Instituții: Muzeul Secuiesc al Ciucului, Miercurea Ciuc, Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, Sfântu Gheorghe

Nr. autorizație: 452

Data autorizației: 2021-07-20

Raportul de cercetare de la Racu, jud. Harghita Punct: cetatea Pogányvár/Păgânilor

Raport

Situl se află pe un promontoriu estic al Munții Harghitei, la cca. 8 km vest de satul Racu, la o altitudine de 1260 m. Stânca cetății poate fi accesat pe un drum abrupt de pe partea estică, toate celelalte părți fiind prăpăstii înalte. Fig. 1. și 2.

Platoul a fost apărat de ziduri de piatră cu mortar de partea nordică și estică. Cetatea este cunoscut în literatură din relatările lui Orban Balázs (1869) și a fost cercetat în 1960 de către Székely Zoltán.

În lipsa izvoarelor scrise în literatură s-au vehiculat ideile ca cetatea ar fi fost parte a sistemului defensiv de graniță al Regatului Maghiar, reședință de nobili locali sau loc de refugiu pentru comunitățile din zonă.

Cetatea este acoperită de pădure, zidul de incintă este deranjat de copaci, a căror eventuală prăbușire cauzează și va cauza în viitor demolarea zidului pe părțile străpunse de rădăcini. Vegetația care s-a schimbat deja de mai multe ori peste cetate a avut un efect profund asupra stratigrafia cetății. În același timp pe baza gropilor din turn se poate presupune că căutătorii de comori au învârtit deja repetat umplutura din interior.

Scopul primar al cercetării din 2021 a fost verificarea planului turnului cîn colțul NE, care deși este marcat pe planul lui Székely Zoltán nu a fost cercetat arheologic de până acum. Fig. 2.

Pentru verificarea planului și a stratigrafiei au fost deschise patru secțiuni de cercetare: 1. Colțul SV al turnului dinspre interiorul cetății; 2. Colțul NE interior al turnului; 3. Zona de întâlnire dintre turn și zidul de incintă, partea exterioară; 4. Zona de întâlnire dintre turn și zidul de incintă, partea interioară. Fig. 3-4.

În general observațiile publicate de Székely Zoltán sunt corecte. Într-adevăr se poate atesta pe platou existența a unei așezări din a două epocă a fierului, deși zidul masiv din pământ și piatră al acestora, marcat dec el ca având o lățime de cca. 3 m nu a fost surprins în jurul turnului. Se observă un habitat destul de intens pe platou, care poate fi datat (în conformitate cu cel propus de Székely Zoltán): la finele epocii fierului, în secolele I î. Hr – I d. Hr.

Zidul de piatră legat cu destul de puțin mortar al cetății medievale suprapune într-adevăr stratul preistoric.

Folosire/locuirea platoului era mai intensiv în perioada preistorică. Acest lucru se reflectă atât în cantitatea materialului arheologic, unde cel preistoric este predominant, cât și în componența acestuia. Între materialele preistorice găsim multe fusaiole, semn clar al prezenței femeilor, deci al locuirii permanente, în timp ce în epoca medievală cetatea era locuit aparent într-o perioadă mai scurtă și deloc intensiv.

Turnul din colțul NE există, însă planul acesteia nu este dreptunghiular ci mai degrabă rombic (vezi planul mai jos). Interiorul turnului este umplut de dărâmurile zidului. Planul turnului este rombic și are o mărime exterioară de cca. 11,5 x 13,5 m, cu ziduri late de cca. 1,6 m dinspre prăpastie și 2,2 m la latura spre

drum.

Materialul arheologic medieval colectat în campania actuală se concentrează aparent în secolul al 13-lea. Interiorul turnului a fost în totalitate deranjat de căutătorii de comori. La doar -10 cm de nivelul de călcare actual au fost colectate fragmente ceramice medievale și preistorice, dovada evidentă al faptului că gropile căutătorilor au ajuns sub moloz și au atins, au deranjat chiar și stratul preistoric de sub cetatea medievală.

Zidul de incintă medieval și turnul sunt întretesute, aparțin aceleiași perioadă de construcție. Fig. 2-4.

La cca. 50 m NE de cetate sub platou am identificat o formațiune circulară aparent antropică (lățimea șanțului cca 9 m), care a fost cercetat în ultima zi cu un sondaj mic. În umplutura arsă la roșu al șanțului am descoperit bucăți de piatră de calcar și var, evident adus aici de departe (Munții Harghitei fiind din punct de vedere geologic munte de vulcan format din andezit), ceea ce sugerează că avem de a face cu un cuptor de var. Vârsta acestuia nu este cunoscută însă presupunem că este în strânsă legătură cu zidirea cetății medievale, care are mortar în textură. Cercetarea și datarea acestui complex ar data construcția cetății.

Materialul colectat este depus la Muzeul Secuiesc al Ciucului și este în curs de prelucrare.

Referitor la funcția cetății credem că propunerile anterioare nu pot fi demonstrate, susținute. Pentru cetate de graniță localizarea este greșită, fiindcă se află departe de zona de infiltrație a eventualilor dușmani. Localizarea îndepărtată, izolată neagă și funcție de reședință nobiliară, nu mai vorbind de faptul că materialul arheologic medieval este destul de sărăcăcios. Interpretarea ca loc de refugiu este improbabil având în vedere distanța față de sat și lipsa urmelor de folosință intensă. În zonă am observat însă urme de drumuri abandonate, toponimie referitor la căi de acces care se văd și pe hărțile vechi.

Concluzia cea mai importantă din punct de vedere istorice este deci că cercetarea din 2021 a demonstrat indirect existența unui drum, azi abandonat, între cele două pante a Munții Harghitei, adică văile Oltului și Târnavei Mari, atât în epoca fierului ca și în epoca medievală. Fig. 5.

Având în vedere mediul natural, condițiile de acces și starea de conservare, nu propunem o reconstrucție al cetății ci mai degrabă conservarea zidurilor (prin îndepărtarea copacilor care acoperă acestea). Cercetările viitoare vor concentra asupra interiorul cetății și verificarea unui cuptor de var, care poate fi pus în legătură directă cu perioada de construcție al cetății medievale.

Informații suplimentare online

[Raportul 6845 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
